

en midlertidig Brugsret — og andet eller videre er Fæstebestibelsen ikke — foretages der en Opdeling af Eiendom mellem Mand og Mand, som, saavidt jeg kan skjønne, ligger udenfor Statsmagtens retsfærdige Omraade, saalænge Eiendomsretten er ukrænkelig, og saalænge den selv efter Grundlovens Bestemmelse skal være det. Der er let sagt, at Staven bør brydes over alt Fæstevæsen; men naar en Tvangslov er erhvervet — og enhver ikke bemidlet Mand, efter Fæstevæsenets totale Døds, vil i Almindelighed kun kunne opnaae en Huusmands eller Indsidders Stilling — mon da ikke en kommende Slægt vil raade Ak og Bee over, at Nutidens Interesser lufkede den Udgangen til en bedre Stilling. Ogsaa fra denne Side betragtet, forekommer en brat Tilintetgjørelse af Fæstevæsenet mig betænkelig, medens Selveiendoms Fremme Tid efter anden lader dette Hensyn mindre føles. Det vil heller ikke kunne ansøres som afgjørende, at ved den indskrænkede Brugsret taber Eiendommen i det Hele taget betydeligt i sin Værdi, thi Indskrænkningen her er kun midlertidig, da den ved Fæstledighed under indtrædende Salg ophører for Godseierens Vedkommende, og i ethvert Tilfælde berettiger denne Betragtning ikke Lovgivningsmagten til at opdele Eiendommene. Og vil man endelig lægge sig for Die, hvorledes Afhændelsen af Fæstegods stiller sig, saa staaer det fast, at en Tvangslov mere nu end nogenstunde maa anses uheldig, og jeg troer at turde sige uheldig baade for Fæster og Eier. De fleste Godseiere søge nu at afhænde deres Fæstegods, og Afhændelserne ere tiltagne i den Grad, at, medens der i Aaret 1850 og det første Halvaar af 1851, altsaa $1\frac{1}{2}$ Aar, kun blev afhændet lidt over 3,000 Tdr. Hartkorn, er der i det paafølgende Aar blevet afhændet over 5,000 Tdr. Hartkorn Fæstegods, nemlig i det sidste Halvaar af 1851 og det første Halvaar af 1852. Jeg kjender ikke nogen Opgivelse om, hvorledes Afhændelsen stiller sig for den Tid, som senere er paaløben. Under disse Forhold vilde en Tvangslov indvirke høist forstyrrende paa den frivillige Afhændelse, og at frivillig Afhændelse er ønskelig og meest retsfærdig, maa enhver dog være villig at erkjende.

Solberg: Stjondt jeg idag ikke føler mig synderligt oplagt til at tale, og derfor helst vilde have tiet stille; saa har den ærede sidste Taler dog fremhævet en Sætning, som gjør, at jeg ikke kan tie stille; thi da jeg agter at stemme for denne Sags Fremme, saa er det nødvendigt for mig at maatte svare paa en Sætning, der er fremført, den nemlig, at Lovgivningsmagten ikke er berettiget til at skride ind for at opgjøre Forholdet mellem Fæster og Eier. Jeg vil i den Henseende henvise til den Betænkning, hvortil den ærede Forslagsstiller allerede har henviist, men jeg vil yderligere henvise til Hans Majestats foregaaende Regjeringer. Det er allerede paa den grundlovgivende Forsamling lovet af Regjeringen, at den blandt andre Landboløve ogsaa vilde forelægge en Lov om Forholdet mellem Eier og Fæster, og naar vi nu komme frem og anmode Regjeringen om at holde dette Løfte, saa ligger deri vor Berettigelse, og der ligger deri ikke alene en Berettigelse til at komme frem med et saadant Lovforslag, men der ligger ogsaa deri en Forpligtelse til at komme frem med det. Jeg skal endvidere anføre de Forhandlinger angaaende dette Lovforslag, som foregik her paa Rigsdagen i Sessionen 1851—52. Den daværende Indenrigsminister udtalte da flere Gange, at det kun var for Die blikket, at man ikke kunde gaae ind paa en Tvangslov. Naar vi nu komme frem og forelægge et saadant Lovforslag, saa er det vor Berettigelse, og jeg siger vor Forpligtelse, at vi atter komme til Hans Majestæt Kongens Regjering og spørge i Folkets Navn: Er nu den beleilige Tid kommen, eller skulle vi endnu vente noget? Jeg skal endvidere tillade mig at anføre nogle Ord af den ærede Finansminister, som han ved samme Leilighed udtalte. Han sagde nemlig: „Kan der findes et saadant Forslag, som stemmer med Grundlovens Bestemmelser, saa indseer jeg ikke, hvorfor nogen Regjering eller noget Medlem af Regjeringen skulde være imod at komme frem dermed.“ Saaledes talte dengang et Medlem af den nærværende Regjering, og derefter skulde jeg troe, at det baade er rigtigt og berettiget, at man fremkommer med et saadant Forslag. Jeg følger ikke dette Forslag saaledes, at jeg tager